

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 390/2014

ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Β' ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

Συνεδρίαση της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2014

Σύνθεση:

Προεδρεύων: Πέτρος Τριανταφυλίδης, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, κωλυομένου του Προεδρεύοντος του ΝΣΚ.

Μέλη: Χρυσάφουλα Αυγερινού, Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ. και οι: Ιωάννης Διονυσόπουλος, Ανδρέας Χαρλαύτης, Αντώνιος Κλαδιάς, Στέφανος Δέτσης, Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Νικόλαος Μουδάτσος, Παρασκευάς Βαρελάς, Ασημίνα Ροδοκάλη, Βασιλική Δούσκα, Ιωάννης-Κων/νος Χαλκιάς, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, Βασιλική Πανταζή, Νίκη Μαριόλη, Βασιλική Τύρου, Κουήν-Τακουή Χουρμουζιάν, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Αφροδίτη Κουτούκη, Δήμητρα Κεφάλα, Γεώργιος Ανδρέου, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Κωνσταντίνος Κηπουρός, Αδαμαντία Καπετανάκη,

Αθηνά Αλεφάντη, Παναγιώτης Παππάς, Σταύρος
Σπυρόπουλος, Νομικοί Σύμβουλοι του Ν.Σ.Κ.

Αρ.Ερωτήματος: Το υπ' αρ. πρωτ. Φ.10035/5135/242/28-07-2014 Δ/σης
Κύριας Ασφάλισης Αυταπασχολουμένων της Γενικής Γραμματείας
Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης
και Πρόνοιας.

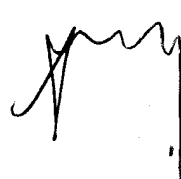

Ερώτημα: α) Δυνατότητα υπαγωγής στις διατάξεις του άρθρου 37 παρ. 1 του
Ν. 3996/2011 γονέων ή αδελφών αναπήρων ατόμων τα οποία αν και τέλεσαν
γάμο στο παρελθόν, σήμερα είναι διαζευγμένα, β) Αν θα πρέπει να γίνεται
τακτικά έλεγχος των προϋποθέσεων που τάσσει ο νόμος.

Εισηγητής: Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος, Νομικός Σύμβουλος του *Κράτους*.

Επί του ως άνω ερωτήματος εκδόθηκε η υπ' αρ. 296/2014
γνωμοδότηση του Στ' Τμήματος του ΝΣΚ με την οποία το Τμήμα
γνωμοδότησε κατά πλειοψηφία αρνητικά στο τεθέν υπό στοιχείο α' ερώτημα.
Η Ολομέλεια του Ν.Σ.Κ. επιλαμβάνεται κατόπιν παραπομπής από τον κ.
Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, κατά το άρθρο 6
παρ. 3 του Ν. 3086/2002 και γνωμοδοτεί ως ακολούθως:

Ι. ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ: Σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1 του Ν.3996/2011
(ΦΕΚ 170 Α/5-8-2011) "Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας,
ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις":

"1. Η παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 3232/2004 (Α' 48), όπως αντικαταστάθηκε
με την παρ. 6 του άρθρου 61 του ν. 3518/2006 και τροποποιήθηκε με την
παρ. 6 του άρθρου 53 του ν. 3518/2006 και το άρθρο 140 του ν. 3655/2008,
αντικαθίσταται ως εξής:

2

4.α. Γονείς και αδέρφια ατόμων άγαμων με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, τα οποία δεν εργάζονται και δεν νοσηλεύονται σε ιδρύματα με δαπάνη ασφαλιστικού ή άλλου δημόσιου φορέα, καθώς και σύζυγοι αναπήρων με ποσοστό 80% και άνω, εφόσον έχουν διανύσει τουλάχιστον δεκαετή έγγαμο βίο, ασφαλισμένοι σε φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 7.500 ημερών εργασίας ή 25 ετών πραγματικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση. Για τη συμπλήρωση του ανωτέρω προσδιοριζόμενου χρόνου λαμβάνεται υπόψη μόνο ο χρόνος στρατιωτικής θητείας που αναγνωρίζεται κατόπιν εξαγοράς κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1358/1983 (Α' 64), ο χρόνος γονικής άδειας ανατροφής παιδιών του άρθρου 6 του ν. 1483/1984 (Α' 153), που αναγνωρίζεται κατόπιν εξαγοράς κατά τα οριζόμενα στην παρ. 18 του άρθρου 10 του ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως ισχύει κάθε φορά, καθώς και ο προβλεπόμενος από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. χρόνος απουσίας από την εργασία λόγω κύησης και λοχείας, με την επιφύλαξη των διατάξεων της περίπτωσης ζ' του παρόντος άρθρου ως προς τους αναγνωριζόμενους χρόνους των ασφαλισμένων του ΟΓΑ¹

Το δικαίωμα συνταξιοδότησης ασκείται διαζευκτικά από τον ένα γονέα ή, στην περίπτωση των αδελφών, από έναν αδελφό/ή σε έναν φορέα κύριας και σε έναν φορέα επικουρικής ασφάλισης, υπό τους όρους και προϋποθέσεις των επόμενων περιπτώσεων και δεν ισχύει για χορήγηση δεύτερης σύνταξης.

β...

γ. Για την άσκηση του δικαιώματος από τον αδελφό/ή πρέπει για τουλάχιστον μία πενταετία πριν την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως για συνταξιοδότηση:

αα) να έχει οριστεί δικαστικός συμπαραστάτης του/της αδελφού/ής με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή λόγω σωματικής αναπηρίας ή ββ) ο/η με

¹ Δηλαδή από τις δώδεκα περιπτώσεις εξαγοράς πλασματικών ετών ο νομοθέτης αναγνωρίζει ως προσμετρούμενες μέχρι τα 25 έτη μόνο τις ανωτέρω αναφερόμενες.

ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω αδελφός/ή να συνοικεί αποδεδειγμένα και να τον βαρύνει. Κατά την υποβολή της αίτησης συνταξιοδότησης οι δύο αδελφοί απαιτείται να είναι ορφανοί και από τους δύο γονείς ή ο εν ζωή γονέας να είναι ανάπηρος με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω.

Σε περίπτωση παύσης της δικαστικής συμπάρστασης ή διακοπής της συνοίκησης, η σύνταξη διακόπτεται από την ημερομηνία της παύσης ή της διακοπής αντίστοιχα και επαναχορηγείται εφόσον συντρέξουν εκ νέου οι προϋποθέσεις του παρόντος.

δ...

ε. Αν το ανάπηρο παιδί ή σύζυγος ή αδελφός ή αδελφή αναλάβει εργασία ή αυτοαπασχοληθεί, αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξης για όσο χρόνο διαρκεί η εργασία ή η αυτοαπασχόληση. Το καταβαλλόμενο ποσό σύνταξης δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το πλήρες κατώτατο όριο σύνταξης λόγω γήρατος, που καταβάλλεται κάθε φορά από τον οικείο ασφαλιστικό φορέα.

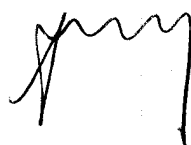
στ. Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται και για εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης για τις οποίες δεν έχει εκδοθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του οριστική απόφαση συνταξιοδότησης.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟ: Οι περιπτώσεις που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος αφορούν τον Οργανισμό Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών, ο οποίος, επικαλούμενος γνωμοδότηση της Νομικής του Υπηρεσίας, (κατά την οποία οι άγαμοι και οι διαζευγμένοι αποτελούν δύο διαφορετικές κατηγορίες ατόμων, όπου στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για πρόσωπα που ουδέποτε τέλεσαν γάμο, ενώ στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για πρόσωπα των οποίων ο τελεσθείς γάμος έχει λυθεί αμετακλήτως), απορρίπτει τις εκκρεμείς αιτήσεις αδελφών ή γονέων διαζευγμένων αναπήρων ως μη υπαγόμενες στις διατάξεις της προαναφερομένης διάταξης.

Περαιτέρω, η υπηρεσία ερωτά αν η προϋπόθεση της αγαμίας ή της μη νοσηλείας σε ίδρυμα με δαπάνες ασφαλιστικού ή άλλου δημόσιου φορέα πρέπει να ελέγχονται άπαξ ή σε τακτά χρονικά διαστήματα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΥΠΑΓΩΓΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

III. Α. Ως προς το πρώτο ερώτημα: Κατά τη συζήτηση που επακολούθησε, αναπτύχθηκαν δύο γνώμες:

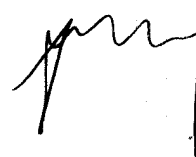
α. Η πλειοψηφήσασα γνώμη, με την οποία τάχθηκαν η Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ Χρυσάφουλα Αυγερινού και οι Νομικοί Σύμβουλοι Ιωάννης Διονυσόπουλος, Ανδρέας Χαρλαύτης, Στέφανος Δέτσης, Παρασκευάς Βαρελάς, Ιωάννης - Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Βασιλική Πανταζή, Νίκη Μαριόλη, Βασιλική Τύρου, Κουήν Τακουή Χουρμουζιάν, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Δήμητρα Κεφάλια, Γεώργιος Ανδρέου, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Ελένη Σβολοπούλου, Κωνσταντίνος Κηπουρός, Αδαμαντία Καπετανάκη, Αθηνά Αλεφάντη και Παναγιώτης Παππάς, (ψηφοί 20), δέχθηκε ότι από τον συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτουν τα εξής:

Ο νομοθέτης με το ανωτέρω άρθρο 37 του Ν. 3996/2011, (το οποίο τροποποίησε επί το αυστηρότερον σειρά παλαιότερων ισχυουσών διατάξεων), θέσπισε ειδική αυτοτελή διάταξη, γενικής ισχύος για όλους τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, με την οποία ασφαλισμένοι που τελούν υπό ειδικές οικογενειακές συνθήκες, (ύπαρξη συγγενούς αναπήρου ατόμου με αναπηρία), δεδομένου ότι αντιμετωπίζουν προβλήματα στην καθημερινή οικογενειακή τους ζωή πηγάζοντα από την ύπαρξη του αναπήρου ατόμου και προκειμένου να ασχοληθούν με τη φροντίδα του, έχουν πλέον τη δυνατότητα να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα, χωρίς δηλαδή να περιμένουν τη συμπλήρωση των χρονικών προϋποθέσεων που οι διατάξεις του οικείου ασφαλιστικού τους φορέα ορίζουν. Σκοπός της ανωτέρω διάταξης είναι πρωτίστως η προστασία του αναπήρου ατόμου, το δε εν προκειμένω παρεχόμενο ευεργέτημα είναι η κατ' εξαίρεση πρόωρη συνταξιοδότηση του συζύγου, ή, ενός ατόμου που είναι στενός συγγενής (γονέας ή αδελφός/ή). Περαιτέρω, για να χορηγηθεί η πρόωρη συνταξιοδότηση, αυτονοήτως πρέπει να υπάρχει ενεργός ασφαλιστικός δεσμός (δηλ. ύπαρξη εργασίας, συμπλήρωση ενός ελάχιστου πραγματικού ασφαλιστικού χρόνου με συνυπολογισμό συγκεκριμένων περιπτώσεων πλασματικών ετών κλπ. - Οράτε και ΝΣΚ Ολομ. 361/2008 ως και ΝΣΚ Ατομ.128/2014). Με άλλα λόγια, ο

νομοθέτης της ερμηνευομένης διατάξεως θέλησε, στο πλαίσιο της συνταγματικής επιταγής για τη προστασία των ατόμων με αναπηρία, να απονείμει πρόωρη σύνταξη υπό συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις σε άτομα που συνδέονται στενώς με αυτόν (σύζυγο, ή γονείς ή αδέρφια), προστατευόμενο δε πρόσωπο δεν είναι οι πρόωρως συνταξιοδοτούμενοι αλλά ο ανάπηρος (οράτε εισηγητική έκθεση του νόμου).

Περαιτέρω, για την εφαρμογή της διάταξης αυτής και μόνον, προέβη σε μία απλή διάκριση των αναπήρων ατόμων: Σε εκείνα τα οποία κατά την εφαρμογή του νόμου είναι άγαμα και σε εκείνα τα οποία κατά τον ίδιο χρόνο, είναι έγγαμα. Στην διάκριση αυτή προβαίνει προκειμένου στη συνέχεια να προσδιορίσει τα ωφελούμενα με την πρόωρη συνταξιοδότηση πρόσωπα, τα οποία, στην μεν πρώτη περίπτωση - όπου δεν υφίσταται γάμος - είναι οι γονείς ή τα αδέρφια του αναπήρου ατόμου, στην δε δεύτερη περίπτωση είναι ο/η σύζυγός αυτού, έτσι ώστε ουδείς ανάπηρος (για την προστασία του οποίου θεσπίστηκε η διάταξη) να μείνει εκτός της προστασίας αυτής.

Η εννοιολογική αυτή διάκριση δεν αποτελεί ούτε αναλογική ούτε διασταλτική ερμηνεία της επίμαχης διατάξεως, αντίθετα, αρμόζει προς την γραμματική ερμηνεία του νόμου αλλά και την κοινή πείρα, η οποία ευκόλως διακρίνει την ύπαρξη γάμου από την μη ύπαρξη αυτού. Εξάλλου, ορισμός του "αγάμου" κατά το αστικό δίκαιο δεν υπάρχει, ούτε η αναφορά σε κάποιο άλλο νόμο ή διάταξη μπορεί να εκτείνεται ερμηνευτικά στον εν προκειμένω ερμηνευόμενο. Επομένως ο, κατά την εφαρμογή της διατάξεως, διαζευγμένος, ανεξάρτητα αν έχει ή όχι παιδιά, αφού τον νομοθέτη δεν τον απασχολεί μια τέτοια περίπτωση, (απλά αναφέρεται στο πραγματικό του ερωτήματος ως ενισχυτικό στοιχείο, το οποίο όμως δεν ασκεί καμία επιρροή), αναμφισβητήτως είναι, κατά την προδιαγραφή του νόμου αυτού, άγαμος και θα πρέπει να ισχύουν άμεσα ως προς αυτόν οι ευεργετικές διατάξεις του νόμου με ωφελούμενους ή τους γονείς ή

τα αδέρφια του. Διαφορετικά, καταλήγουμε στο παράδοξο σε κάποιον που ενώ αναμφισβήτητα δικαιούται προστασίας αφού είναι ανάπηρος, να μην εφαρμόζεται τελικά ο νόμος για τον λόγο ότι κάποτε (πιθανότατα και πριν πολλά χρόνια) είχε πάρει διαζύγιο, λόγος ο οποίος δεν φαίνεται να τελεί σε καμία συνάφεια με τις προϋποθέσεις που ο νόμος τάσσει.

Κατά τη γνώμη, επομένως, αυτή, κατά τη γραμματική ερμηνεία του νόμου, ο διαζευγμένος είναι άγαμος και δικαιούνται στη περίπτωση αυτή πρόωρης συνταξιοδότησης οι γονείς ή τα αδέρφια αυτού, στο τεθέν δε ερώτημα αρμόζει καταφατική απάντηση.

β. Η μειοψηφήσασα γνώμη, με την οποία τάχθηκαν ο Προεδρεύων Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ. Πέτρος Τριανταφυλλίδης και οι Νομικοί Σύμβουλοι Αντώνιος Κλαδιάς, Μεταξία Ανδροβιτσάνεα, Νικόλαος Μουδάτσος, Ασημίνα Ροδοκάλη, Βασιλική Δούσκα, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, Αφροδίτη Κουτούκη και Σταύρος Σπυρόπουλος, (ψηφοί 9), δέχθηκε ότι από τον συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτουν τα εξής:

Με το άρθρο 37 παρ. 1 του Ν.3996/2011, τροποιήθηκαν επί το αυστηρότερο οι προϊσχύσασες διατάξεις του Ν. 3232/2004, με σκοπό να περιοριστεί το προνόμιο, ώστε να μην εμφανίζεται το φαινόμενο της κατάχρησης από τους ασφαλισμένους. (Οράτε και σχετική Εισηγητική έκθεση, όπου ρητώς αναφέρεται ότι σκοπός των πολλαπλών προϋποθέσεων είναι να αποφευχθεί η κατάχρηση του προνομίου). Για το λόγο αυτό ορίζεται να μην ασκείται το δικαίωμα αυτό από πλείονα του ενός πρόσωπα για ένα ανάπηρο άτομο, και, σε περίπτωση που ασκείται από το τελικώς δικαιούμενο πρόσωπο, αυτό να αφορά μία κύρια σύνταξη και μία επικουρική. Αν το δικαιούμενο πρόσωπο, είναι αδελφός ή αδελφή ο νομοθέτης απαιτεί, μεταξύ άλλων, σειρά προϋποθέσεων μεταξύ των οποίων και η αγαμία του αναπήρου ατόμου. Κατά την έννοια όμως της διάταξης αυτής, ως άτομα «άγαμα» με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, των οποίων οι γονείς και τα αδέρφια

μπορούν, με τις προϋποθέσεις που η διάταξη αυτή θέτει, να θεμελιώσουν δικαίωμα πρόωρης συνταξιοδότησης, νοούνται εκείνα, τα οποία ουδέποτε έχουν συνάψει γάμο. Εξομοίωση άλλων κατηγοριών προσώπων αναπήρων σε ποσοστό 67% και άνω τα οποία, κατά τον χρόνο εφαρμογής της κρίσιμης διάταξης, είναι διαζευγμένοι ή χήροι, προς την κατηγορία των αγάμων, κατά την προεκτεθείσα έννοια, δεν είναι επιτρεπτή. Τούτο θα ισοδυναμούσε με διορθωτική ερμηνεία, άλλως, μη επιτρεπτή αναλογική εφαρμογή της επίμαχης διάταξης και σε άλλες κατηγορίες προσώπων, ενόψει της γενικής αρχής του κοινωνικοασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού δικαίου, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις που παρέχουν ασφαλιστικό προνόμιο ή δικαίωμα σύνταξης, όπως εν προκειμένω, ως εισάγουσες εξαίρεση από τον βασικό κανόνα, είναι πάντοτε στενώς ερμηνευτέες, μη επιτρεπομένης της διασταλτικής ερμηνείας ή αναλογικής εφαρμογής τους σε περιπτώσεις που δεν προβλέπονται ρητώς από αυτές (Ε.Σ(ολομ). 86/1999, ΣΤΕ 2033/1990, 4888/1988 ΔΕΑ 658/2006, Ν.Σ.Κ.258/2010).

Εξάλλου, ο όρος «άγαμος», ιδίως στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία, χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει άτομα, τα οποία ουδέποτε έχουν τελέσει γάμο, σε διάκριση με εκείνα που είναι διαζευγμένα ή τελούν σε χηρεία (πρβλ. ενδεικτικώς διατάξεις των άρθρων 19 παρ. 4 του ν.997/1979 και 9 παρ. 1 του ν.1976/1991, όπως ισχύουν).

Ενόψει όλων αυτών, κατά την μειοψηφήσασα γνώμη, δεν είναι δυνατή η υπαγωγή στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 5 ν.3232/2004, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παρ. 1 του άρθρου 37 του ν. 3996/2011, γονέων ή αδελφών αναπήρων ατόμων, τα οποία, αν και τέλεσαν γάμο στο παρελθόν, σήμερα είναι διαζευγμένα, ανεξαρτήτως αν έχουν αποκτήσει από τον γάμο αυτό παιδιά ή όχι, αφού ο νομοθέτης δεν κάνει διάκριση όσον αφορά την ύπαρξη παιδιών. Συνακόλουθα, κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, στο τεθέν ερώτημα αρμόζει η αρνητική απάντηση.

γ. Κατόπιν τούτων στο πρώτο (υπό στοιχείο α') ερώτημα, αρμόζει η ως άνω διδομένη από την γνώμη της πλειοψηφίας καταφατική απάντηση.

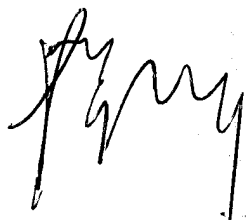
Β. Ως προς το δεύτερο ερώτημα, όπου η υπηρεσία ερωτά αν η προϋπόθεση της αγαμίας ή της μη νοσηλείας σε ίδρυμα με δαπάνες ασφαλιστικού ή άλλου δημόσιου φορέα πρέπει να ελέγχονται άπαξ ή σε τακτά χρονικά διαστήματα, κατά την ομόφωνη γνώμη του Ολομελείας, η αρμόδια υπηρεσία (των Φ.Κ.Α.) οφείλει, στο πλαίσιο των διοικητικών ελέγχων που κατά καιρούς γίνονται για τη νόμιμη καταβολή των χορηγουμένων συντάξεων, να προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες και σε ευλόγως τακτά χρονικά διαστήματα, προκειμένου να διαπιστώσει αν πληρούνται όλοι οι όροι και προϋποθέσεις που ο νόμος θέτει.-

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 23 -12-2014

Ο Προεδρεύων Αντιπρόεδρος

Ο Εισηγητής

Πέτρος Τριανταφυλλίδης
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Σ.Α. Παπαγιαννόπουλος
Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ